

บทที่ 1

บทนำ

สภาพปัจจุบันและปัญหา

ตามประกาศของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 53 ได้กำหนดให้องค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีอำนาจกำหนดมาตรฐาน วิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ในการผลิตและการพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง นักการศึกษาได้มองสังคมไทยในอนาคตว่าพลเมืองต้องมีความสามารถ “มุ่งก้าวหน้า รู้ทันโลก” และก้าวไปสู่ “สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้” โดยให้ตระหนักถึงปัจจัยสำคัญ คือ ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาว่าเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาครูและวิชาชีพ ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 52-57 ที่ประมวลสรุปความว่า การมีระบบ มีกระบวนการ มีการพัฒนาครู คณาจารย์บุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงนั้น จะสามารถแก้ไขปัญหการผลิตครูที่ไม่ได้มาตรฐาน มหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งเป็นสถาบันหลักที่ทำหน้าที่ในการผลิตครู ได้ทบทวนบทบาทหน้าที่การผลิตครูทั้งกระบวนการโดยเริ่มจากการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครู การปฏิรูปการเรียนการสอนและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ประชุมหาแนวทางปรับหลักสูตรการผลิตครูตลอดช่วงปี พ.ศ.2543 – 2545 ในที่สุดกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้กำหนดระยะเวลาในการผลิตครู ระดับปริญญาตรีเป็น 5 ปี โดยให้นักศึกษามีเวลาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนที่มีมาตรฐานอย่างน้อย 1 ปี ทั้งนี้เพื่อให้ นักศึกษาได้มีเวลาเรียนเนื้อหาวิชาเอกที่สนใจให้ลึกซึ้งมากขึ้น มีเวลาได้พัฒนาทักษะการสอนและคุณลักษณะวิชาชีพครูที่ยาวนานมากขึ้น โดยคาดหวังว่าแนวทางนี้จะช่วยผลิตครูที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน สามารถประกอบวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาด้านคุณภาพของครูได้ส่วนหนึ่ง ดังนั้น สถาบันราชภัฏจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสถาบันราชภัฏพุทธศักราช 2546 ขึ้น เพื่อผลิตครูระดับปริญญาตรีสำหรับสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีปรัชญาเป็นการผลิตครูชั้นวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ (Capability) และมีเป้าหมายในการผลิตครูให้มีลักษณะของครุดี ครูเก่ง คนดีและคนเก่ง (สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2546 หน้า 3)

ในส่วนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นใหม่นี้ มีแนวการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มชุดวิชาดังนี้ (1) กลุ่มวิชาการศึกษาทั่วไปมุ่งเน้นให้เกิดปรีชาสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต การปรับตัวที่มีคุณภาพ หลักสูตรได้กำหนดให้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบองค์รวม มีการผสมผสานระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ ให้ศึกษาทฤษฎีแล้วนำไปสู่การปฏิบัติในสภาพจริง (2) กลุ่มชุดวิชาชีพครูมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นครู มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะวิชาชีพครู มีคุณธรรมจริยธรรมแห่งวิชาชีพ หลักสูตรได้กำหนดให้มีการผสมผสานทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงไปสู่ห้องเรียนและสถานศึกษาในสภาพจริงให้มีการบูรณาการทั้งในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ชุมชนและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำงานในวิชาชีพ ร่วมกับเพื่อนร่วมงาน ผู้สอน ครูพี่เลี้ยง นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (3) กลุ่มชุดวิชาเฉพาะด้าน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รอบรู้วิทยาการในฐานะที่เป็นผู้สอนในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสนใจ แนวการจัดการเรียนรู้เป็นการบูรณาการความรู้ที่ได้จากหลักการและทฤษฎีต่างๆ ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มาปฏิบัติและพัฒนาให้มีความเหมาะสมในสถานการณ์จริง ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูที่ใช้เวลาเรียน 5 ปี นี้ได้มีการกำหนดให้อาจารย์ผู้สอนปรับเปลี่ยนวิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ นำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในสภาพจริงทั้งในโรงเรียนและชุมชน โดยคาดหวังว่าจะเป็นแนวทางที่มีผลดีต่อประสิทธิภาพในการสอนและเป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาได้

ในส่วนของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้น หลักสูตรได้กำหนดให้เป็นชุดวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในกลุ่มวิชาชีพครูประกอบด้วยชุดวิชา 5 ชุด จำนวนรวม 25 หน่วยกิต ดังนี้ (1) การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 1 จำนวน 3 หน่วยกิต (2) การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 2 จำนวน 3 หน่วยกิต (3) การปฏิบัติงานวิชาชีพครู 3 จำนวน 3 หน่วยกิต ทั้ง 3 ชุดนี้ กำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 135 ชั่วโมง (4) การปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา 1 จำนวน 8 หน่วยกิต และ (5) การปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา 2 จำนวน 8 หน่วยกิต ทั้ง 2 ชุดวิชานี้จะต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า 360 ชั่วโมง ดังนั้น นักศึกษาที่เข้าเรียนตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตนี้ จะมีโอกาสได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงในโรงเรียนจากการเรียนในกลุ่มชุดวิชาต่างๆ และในชุดวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา 2546:206) โดยเน้นผลลัพธ์ด้านความรู้ ปัญหา คุณลักษณะ คุณธรรมจริยธรรมแห่งวิชาชีพครู และการดำเนินชีวิตด้วยปัญญา ที่จะเกิดขึ้นกับนักศึกษาเป็นสำคัญ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจุดเน้น 4 ประการ คือ (1) การเรียนรู้การบริหารจัดการศึกษาและการดำเนินกิจการของ

สถานศึกษา (2) การเรียนรู้ธรรมชาติ การพัฒนาและการแก้ปัญหาของผู้เรียน (3) การเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน (4) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นเวลา 1 ปี โดยเน้นการปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระที่เลือก 1-2 กลุ่มสาระ การวิจัยชั้นเรียน การปรับปรุงการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การทำหน้าที่สนับสนุนด้านการเรียนการสอนภายใต้การดูแลของครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์และมีความเป็นครู เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตครูเพราะเป็นกระบวนการภาคปฏิบัติที่จะช่วยเสริมสร้างนักศึกษาครูให้เป็นผู้มีความรักและศรัทธาต่ออาชีพครู เป็นองค์ประกอบที่จำเป็นที่ทำให้บัณฑิตครูมีทักษะและความพร้อมในการปฏิบัติงานครูมากขึ้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครู การฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีอิทธิพลสำคัญต่อนักศึกษาครูมากกว่าประสบการณ์ทั้งหลายที่นักศึกษาได้รับ หากกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพจะช่วยให้นักศึกษาสามารถพัฒนาความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานครูของตน ส่งผลให้บัณฑิตครูมีคุณภาพอย่างแท้จริง เป็นที่พึงพอใจแก่หน่วยงานผู้ใช้ครู ดังนั้น การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สามารถเสริมสร้างคุณภาพของนักศึกษาครูให้มีสมรรถภาพที่พึงประสงค์ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากหน่วยงานผู้ใช้ครูอย่างจริงจังเพราะหน่วยงานผู้ใช้ครู คือ สถานที่ฝึกปฏิบัติ เป็นแหล่งต้นแบบที่จะให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงควบคู่กับการเรียนรู้ภาคทฤษฎีจากมหาวิทยาลัย แต่จากสภาพของโรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านมา พบว่า โรงเรียนมีความแตกต่างกันในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ ตลอดจนคุณลักษณะด้านบุคลากรในโรงเรียน บางโรงเรียนคาดหวังว่านักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะช่วยทดแทนบุคลากรที่ขาดแคลน ช่วยลดภาระงานสอนของครู นอกจากนี้การปฏิบัติตนของครู การให้การนิเทศนักศึกษาของอาจารย์พี่เลี้ยงยังมีความแตกต่างกัน สิ่งที่กำลังกล่าวถึงนี้ล้วนเป็นสิ่งที่ผลกระทบต่อการเรียนรู้ การพัฒนาคุณลักษณะและคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาครู ทำให้นักศึกษาไม่เกิดคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตรและของผู้ใช้ครู

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในมุมมองของโรงเรียน พบว่า 1) โรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพส่วนหนึ่งมองว่า คณะครุศาสตร์ไม่ได้เตรียมนักศึกษาให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ความสามารถ ทักษะการสอน และคุณธรรมจริยธรรมในระดับที่ดีพอ บางโรงเรียนอาจารย์พี่เลี้ยงต้องกลับมาสอนเนื้อหาเดิมซ้ำ 2) โรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่วนหนึ่งบอกว่า การได้นักศึกษาฝึกประสบการณ์จะช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนครูและภาระงานหนักของครูในโรงเรียน มากกว่าจะช่วยพัฒนานักศึกษาครูให้มีทักษะการสอนและการเป็นครูที่ดีได้

3) อาจารย์นิเทศก์ส่วนหนึ่งพบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพไม่ได้รับการนิเทศที่มีคุณภาพ จากอาจารย์พี่เลี้ยง โดยอาจารย์พี่เลี้ยงแต่ละคนจะปฏิบัติหรือดูแลมอบหมายงานแตกต่างกัน ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โรงเรียนมักจะประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาสูงกว่าความเป็นจริง รวมทั้งมีความรู้สึกเห็นใจนักศึกษา ไม่อยากเห็นนักศึกษาไม่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรือช่วยเหลือนักศึกษาโดยการให้หนังสือคู่มือการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้อยู่ให้นักศึกษานำไปใช้ประกอบการฝึกสอน ทำให้เกิดผลเสียต่อนักศึกษา

จากประเด็นปัญหาดังที่ได้นำเสนอ นั้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า มีผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้คือ 1) ทางคณะกรรมการ ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา 2) ทางโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน 3) ชุมชน ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง และผู้คนในชุมชน ดังนั้นในการแก้ปัญหาจึงควรเป็นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร สำหรับแนวคิดที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา คือ แนวคิดโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูที่ประเทศสหรัฐอเมริกา นำไปใช้ในการจัดการครูศึกษา เพื่อให้โรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพครู โดยมีสภาพเพื่อรับรองครูศึกษาแห่งชาติ (National Council for Accreditation of Teacher Education) เป็นผู้ดูแลและพัฒนามาตรฐานในภาพรวม โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูตามแนวคิดนี้จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้การสนับสนุนนักศึกษาครู นักการศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยได้ทำงานร่วมกันทั้งในด้านการวิจัยและการปฏิบัติ เพื่อเตรียมการและพัฒนาวิชาชีพไปสู่การปฏิรูปโรงเรียน โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูนี้จะต้องมีการพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่กลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยผ่านกระบวนการวิจัยและนำไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับสถานการณ์จริง หลังจากพัฒนาตามมาตรฐานแล้วโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูจะมีบทบาทสำคัญในการผลิตครู พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและการปฏิรูปโรงเรียน ตลอดจนเป็นหน่วยรักษามาตรฐานด้านหลักสูตรการเรียนรู้นักเรียนและมาตรฐานสถาบัน นอกจากนี้การทำงานร่วมกันของโรงเรียนพัฒนาวิชาชีพครูและอาจารย์จากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันครูศึกษาจะทำให้เกิดพลังในการปรับเปลี่ยนนโยบาย และการดำเนินงานภายในสถาบันการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน นักศึกษาครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งหากเป็นไปได้จะเกิดผลต่อการกำหนดนโยบายระดับเหนือขึ้นไปด้วย แนวคิดโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูจึงได้มีการนำไปปฏิบัติในมลรัฐต่างๆ ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา (www.Neate.org/2000/pdsstands, 16 ก.ย. 2547)

จากแนวคิดโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา เป้าหมายในการผลิตและพัฒนาครูแบบมีส่วนร่วมของสังคมไทย โอกาสในการนำ

แนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในบริบทของสังคมไทยมีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากในปัจจุบันการศึกษาไทยอยู่ในช่วงของการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการปฏิรูปการจัดการศึกษาทุกระดับไปสู่เกณฑ์มาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพ การพัฒนาโรงเรียนไปสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูจะเป็นกิจกรรมที่ช่วยเร่งรัดการพัฒนา/การปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยด้วย สำหรับกระบวนการที่นำมาใช้ในการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐาน และพัฒนาโรงเรียนนั้น จากการศึกษาพบว่า เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงานปกติ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ อย่างเป็นระบบ เชื่อถือได้ นอกจากนี้ การพัฒนาโรงเรียนไปสู่เกณฑ์มาตรฐานนั้น ต้องมีการดำเนินกิจกรรมซ้ำๆ ให้เกิดความก้าวหน้าไปเป็นลำดับจนกว่าจะบรรลุเกณฑ์มาตรฐานทุกด้าน และเป็นกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนความคิด เพื่อสรุปผลการดำเนินงานและเตรียมวางแผนปฏิบัติการในช่วงต่อไป และกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งเน้นการดำเนินงานเพื่อพัฒนางานให้เกิดความก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายตามลำดับจนกระทั่งบรรลุตามเป้าหมายในการดำเนินงานตามกระบวนการ PAR และ R & D ดังกล่าว ซึ่งจะเป็นการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและได้รับประโยชน์ในด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานและชุมชนร่วมกัน

ดังนั้นในปีการศึกษา 2547 ที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้มีนโยบายและจัดงบประมาณสนับสนุนให้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏทำการวิจัยเพื่อพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูและดำเนินการพัฒนาครูและโรงเรียนในเขตพื้นที่รับผิดชอบให้มีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานที่พัฒนาขึ้นเพื่อรองรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาตามหลักสูตร 5 ปี การวิจัยนี้กำหนดกรอบให้เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) และการวิจัยและพัฒนา (R&D) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิตและพัฒนาครูระหว่างสถาบันผลิตครูและโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ใช้ครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้ดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูตามนโยบายของ สกอ. โรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่เข้าร่วมโครงการมีจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดพระมหาธาตุ และโรงเรียนพรหมคีรีพิทยาคม ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ.2546 กระบวนการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะเวลา ระยะเวลาแรกเป็นการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู มี 2 กิจกรรมสำคัญ คือ การจัดทำร่างเกณฑ์มาตรฐานและการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐาน ระยะเวลาที่สองเป็นการพัฒนาครูและโรงเรียนไปสู่เกณฑ์มาตรฐานมี 2 กิจกรรมสำคัญ คือ การจัดทำแผนพัฒนาครูและโรงเรียนไปสู่

เกณฑ์มาตรฐาน การจัดกิจกรรมพัฒนาครูและโรงเรียนตามแผนที่ได้กำหนดไว้ รูปแบบการวิจัยทั้งสองระยะนี้ใช้วงจรวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAOR) และเกมมิสและแมกแทคการ์ท

ผลการวิจัยได้เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมวิชาชีพครู ประกอบด้วยเกณฑ์มาตรฐาน 4 ด้าน 7 มาตรฐานย่อย 34 ตัวบ่งชี้ ซึ่งโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 2 โรงเรียน มีประเด็นที่ดำเนินการได้ตามเกณฑ์และไม่ได้ตามเกณฑ์ที่แตกต่างกัน ประเด็นที่ทำไม่ได้ตามเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกว่าครูและโรงเรียนมีคุณลักษณะและคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ได้พัฒนาขึ้น ปัจจุบันพบว่าโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้ง 2 โรงเรียน ได้จัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาโรงเรียนในประเด็นที่ยังไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน กิจกรรมหนึ่งที่โรงเรียนได้ดำเนินการไปแล้ว คือ การอบรมการวิจัยชั้นเรียนแก่ครู ซึ่งครูได้สะท้อนผลจากการอบรมว่า ทำให้ตนได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น เข้าใจงาน และมีความมั่นใจที่จะทำวิจัยมากขึ้น ผลการศึกษาที่ผ่านมาเสนอแนะให้มีการพัฒนาครูและโรงเรียนอื่นๆ ให้มีจำนวนเพียงพอที่จะรองรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอีกด้วย (อรุณี สติศรัณย์ภักดิ์ และคณะ, 2547, บทคัดย่อ)

จากสภาพปัญหาและผลการวิจัยดังกล่าว คณะครุศาสตร์จำเป็นต้องดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์ให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาครูและโรงเรียนตามโครงการเดิมในประเด็นที่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ต่อและขยายผลไปยังโรงเรียนใหม่อีกจำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (ระดับปฐมวัย) โรงเรียนวัดเขาขุนพนม (ระดับปฐมวัย และช่วงชั้นที่ 1, 2) โรงเรียนลานสกาประชาสรรค์ โรงเรียนโยธินบำรุง และโรงเรียนร่อนพิบูลย์เกียรติวสุนทรชาติ (ช่วงชั้นที่ 3, 4) ซึ่งโรงเรียนทั้ง 5 โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาตลอดระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี และเต็มใจที่จะเข้าร่วมโครงการพัฒนาโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อเพิ่มจำนวนโรงเรียนที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ในด้านการผลิตและพัฒนาครูอีกด้วย งานวิจัยเล่มนี้เป็นการพัฒนาครูและโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของโรงเรียนวัดพระมหาธาตุตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
2. เพื่อศึกษาประเด็นตามตัวบ่งชี้ที่ต้องพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
3. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาครูและโรงเรียนวัดพระมหาธาตุให้เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
4. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาครูและโรงเรียนไปสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
5. เพื่อศึกษาผลและความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นในการพัฒนาครู และโรงเรียนไปสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
6. เพื่อศึกษาบทเรียนและความคิดสะท้อนจากการพัฒนาครู และโรงเรียนไปสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. โรงเรียนวัดพระมหาธาตุ ได้รับการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
2. โรงเรียนและคณะครูศาสตร์ได้อิงค์ความรู้ด้านการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฯ ไปสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน
3. โรงเรียน ชุมชน และคณะครูศาสตร์มีบทเรียนและความคิดสะท้อนจากการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฯ ไปสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ที่นำมาใช้ประโยชน์ในการผลิตและพัฒนาครูต่อไป
4. ผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียนและนักศึกษาได้รับความรู้ และทักษะกระบวนการวิจัย รวมทั้งความรู้ด้านมาตรฐานวิชาชีพครูจากการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฯ ไปสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
5. คณะครูศาสตร์มีโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏพุทธศักราช 2546
6. โรงเรียนเครือข่ายฯ และอาจารย์คณะครูศาสตร์ได้มีประสบการณ์ในการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม มีเครือข่ายการผลิตครูและมีองค์ความรู้สำหรับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏ พุทธศักราช 2546

7. โรงเรียน คณะครูศาสตร์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความเข้าใจตรงกัน และตระหนักในการดำเนินการและพัฒนากิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ร่วมกัน

ขอบเขตการวิจัย

การพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีมาตรฐานของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพ โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กำหนดกลุ่มเป้าหมาย 7 โรงเรียน สำหรับงานวิจัยเล่มนี้ศึกษากรณีโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ทำการศึกษาระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2548 ถึง ตุลาคม 2549 รวมระยะเวลา 12 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความพร้อมในด้านต่างๆ ตามมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูที่จะรับนักศึกษาสาขาการศึกษาที่เรียนตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
2. มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง เกณฑ์มาตรฐานซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชและโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ได้จัดทำขึ้นประกอบด้วยเกณฑ์มาตรฐาน 4 ด้าน 7 มาตรฐาน 34 ตัวบ่งชี้
3. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การดำเนินการศึกษา วิจัย ตามวงจร PAOR ของ เคมมิส (Kemmis) และ แมคแทกการ์ท (McTaggart) ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้แก่ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผู้บริหารและครูจากโรงเรียนวัดพระธาตุ
4. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง การเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติงานครูตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2546 ได้แก่ งานศึกษาผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ งานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การบริหารงานโรงเรียน งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และการพัฒนาคุณลักษณะด้านวิชาชีพครู